

Latweeschu Nwises.

Nr. 31. Zettortdeenâ 4tâ August 1849.

Sinna pahr to, kâ Rihgas Zahna draudses wezzakajs mahzitajs
Heinrich Gottlieb Pehsch
aisgahjis no schihs pafaules.

Uwischu lassitajeem wehl buhs labbâ peeminnâ ta sinna, ko ne fenn schinnis lappâs dewam pahr to, ka schahs Rihgas Zahna draudses zittkahrtigs mahzitajs un Latweeschu tautas draugs Trey no schahs pafaules aisgahjis. Tahdu paschu sinna schoreis atkal dohdam! Wehl tahs affaras ne bij mums noschuufschas no azzim, kad tas Kungs pahr dsihwibu un nahwi mums atkal sneedse sawu ruhktu behdu-bikleri. 16tâ Mei mehnescha deenâ atskanneja wiffai draudsei ta behdiga un firds-fatreekdama sinna, ka winnas lohti mihtohths Mahzitajs Pehsch no schahs pafaules aisgahjis — us turren, no kurrenes wairs ne sagaidisim atpakkal! Al, taru breefmigu sinna! Ne weens gan drihs ne gribbeja to tizzeht, ka tahds jauns un spehka pilns strahdneeks jau tik ahtri muhs atstahschohht! Un tomehr tâ bija un ne zittadi. Bet pirms pahr scho behdigu notikkumu tahtakrunnajakam, papreeksch arri kahdu wahrdu fazzisim pahr winna dsihwes-gahjumu.

Heinrich Gottlieb Pehsch peedsimme tanni 30tâ Mei 1817 Pinku muischâ, ne taht no Rihgas, kur winna tehws par waggari deeneja pee ta zeenijama un schè leelâ gohdâ peeminnama rentes-kunga Kröger. Schis pats zeenigs kungs winnu tanni 3schâ Suhni pee sw. kristibas us sawahm rohlahm turreja. Paschâs behrenu deenâs Deews winnu jau bij puschkojis ar tahdu prahthu, kas kahrtigs us mahzibu un gudrihu. Tadeht winnam ilgi ne peetikle ar to mahzibu tanni wahjâ draudses fohlâ. Wezzaki gan mas spehje mihtam dehlam palihdseht, bet kad arri zitti labba-darritaji rohku pasneedse, tad winnu nodewe Rihgâ pilnigakâ fohlâ. — Schè nu winsch drihs tikle

pasihstams ar muhsu wezzako mahzitaju Trey, un tas scha jaunekta wehrigu prahthu ismannijis, gahdaja, ka winsch tikle usnemts Dohmes fohlâ bes maksas; un kad winsch arri tè tâ us preekschu dsinnahs, ka zitteem ihsti par preeksch-sihmi derreja, tad wehl no pilsehtas zeenigas Rahtes ilgaddâ dabbuja to gohda maksu, kas teem uszihdigakeem fohlas mahzektteem teel peeschkirta. Scheitan wiffas mahzibas-kahrtas ar gohdu un saweem fohlas mahzitajeem par preeku zauri gahjis, tikle paschâ gimnastuma fohlâ eefschâ un prohti, atkal par brihw un tè arri to gohda-maksu no zeenigas Rahtes dabbuja. — Tè nu winnam bija pats ihstais plauju-laihs, kur winna pehz mahzibas isflahpis gars warreja smelt zit tam patikke. Tè daschu gaddu sagahjis un ar gudribahm puschkohts, ar labbahm fohlas leezibahm pagohdinahths, aisgahje Suhli mehnesi 1838 us Tehrpates augstu fohlu, tur pilnigi fataifitees us to swehtu dwehseles ganna ammatu, us ko ar meef' un dwehfeli bij nodewees. Schè winsch palikke lihds 1842tram gaddam un pahrnahze ar gohdu un sawu puschkohts mums par preeku mahjâ. Labbu sawu winnam dewe wiffi fohlas-mahzitaji un ihpaschi pats profeffora kungs.

Gan weegli winnam tee fohlas-gaddi ne bija wis un dasch truhkums winnam peegahje, pahr ko ne mas ne sinn tee jaunekti, kam wezzaki ar pilnu rohku wiffâs leetâs warr palihdsibu sneegt. Bet Deews arri mohdinaja daschas mihligas firdis, kas winnam palihdseja un tohs winsch kamehr dsihwoja weenumehr ar pateizibu peeminneja. Sewischki pee wahrdeem peeminname: winna tehwa mahsa un schahs laulahts draugs tas liggeris Ehk, kur pa wiffu to laiku, kamehr tè Rihgas fohlâs gahje, peemitte un daschu labbu baudija; winna frusta-tehws H. G. Kröger, taggadejs Krihs-burges muischu pahrwalditajs Kursemme; scha

mahsa ta zeeniga Rihgas kophmanna atraifne Feenger; bet pahrwisseem muhsu wezs mihtsch pee Deewa aischgahjis mahzitajs Trey, — tas winnu ihsti ka sawu paschu dehlu mihloja un apgahdaja ar padohmu un palihgu, kur ween warreja un spehja, gan ne sinnadams, ka pehzak winnu sew par snohtu dabbuschocht.

Ihsu laizinu ween muhsu nelaiakis dsihwoja kandidata kahrtä; bet arri scho laizinu ne lifke welti pa-eet, — strahdaja zittus mahzidams, dauds ne luhkodams, woi pasfaule to ar pateizibu atsinne woi ne.

Kad 1846tä gaddä mums tahs behdas usnahze, ka muhsu mihtam wezzakam mahzitajam Trey bij ja-aiseet us zittu weetu, un winnu weetä tas ta laika jaunakais Mahzitajs Schirren palikke par wezzako mahzitaju pee mums, tad zeeniga Rihgas Rahte, itt ka muhsu firds-dohmas un kahroschanu sinnadama, muhsu mihtu tautas-brahli Pehsch iswehleja par jaunako mahzitaju pee mums. Ak sawu preeku un lihgsimibu, ar kahdu draudse winnu usnehme, jo jau bij pasihstams tizzis zaur to, ka sawas kandidata deenas daschu reisi spreddiki fazzija muhsu basniza. — Itä Janwar deenä 1847 bij ta deena, kad winnu muhsu basniza eewedde un bes wissa ta gohda, ko basnizas-preeksch-neeki winnam sagahdaja, draudse winnu apfweizinaja ar sawadu gohda-dseefmu, ko us isrohtatu papihri drifletu winnam pasneedse. Ganna mihlestiba us draudsi bija leela, bet draudses mihlestiba us gannu arri ne bij masa, jo to warreja redseht pee ta, ka ikfwehtdeenäs basniza bij ka peebahsta no klausitajeem. — Danni paschä mehnesi 30tä deenä winsch eedewahs swehtä laulibä ar sawa mihta dwehseles-kohpeja un waddona, ta muhsu muhscham gohdä peeminna zittkahrtaja wezzaka mahzitaja Trey wezzako preileni Hermine. Schi kahsu-deena bij leela gohda- un preeka-deena preeksch wissas draudses; basniza, kaut gan darba-deenas wakkarä, bij ka spraustin pepsprausta ar draudses-behrneem un dauds stannas preeka-raudas bij dsirdamas. Arri schinni deenä draudse ar sawadu gohda-dseefmu winneem labbu laimi wehleja. Gan ihstu firds-draugu Deews winnam bij dahwinajis, ka

retti atrohd, bet — af, schi laime ne pastahweja ilgi! Ze gan ja-nopuhschahs un ja-falka: Kungs, kapehz tu til gruhthi pahrbaudi scho, ko muhsu firdis til gauschi mihto un ko mehse no wissas firds kahrotu redseht ittin laimigu? Bet te mums tas Wissu-spehzigais un Wissugudrakais atbild tä: „Mannas dohmas naw juhfu dohmas un manni zekli naw juhfu zekli.“ Winsch taggad flaidrä gaismä buhdams pats to jau itt gaischi atsihst, kapehz tam tä un ne zittadi bij janoteef. Pirmais behdu-notikkums bija, ka mihta mahte winnam nomirre ruddeni 1847. Dhträ gaddä atkal ta gauschi behdiga leeta gaddijahs, ka dehliensch peedsime ndsihws, un mihta gassascha ilgi gauschi flimma gulleja. Paschä waffarä pehrnä gaddä, kad ta breefmiga kohlera-fehrga te muhsu pilssehtä plohsijahs, tad winnu tas bahrgakais spehreens trahpija, kas til dsikli winna firdi aischgrahbe, ka wairs ne warreja un ne warreja atspirgtees. Patte winna laulahts draugs eekritte tai breefmiga flimmibä, kur flacht wehl peesitahs karstais drudsis (Nervenfieber) un tad ne lihdsaja ne kahda ahrsteschana wairs, jo 16tä Juhli deenä winnai tas nahwes engelis peestahjahs un aischwedde us muhschibu. 23schä Juhli mehse winnu glabbajam semmes-kleppi karstas affaras leedami; bet kas bij wissas muhsu affaras prett tahm affarahm un firdsfahpehm, ko laulahts draugs lehje. Winsch pats tobrihd mehdsse fazzihst: „Kohlera-fehrga muhsu pilssehtä gan mittefees, bet no mannas firds ta ne suddihse ne kad. Ja man ne buhtu tas gannams-pulks no Deewa ustizzehts, tad es gan ne ko zittu no Deewa ne luhgtohs, ka nahwes-stundinu jo drihs. Pasfaule manni wairs ne warr eepreezinahst — to til atraddischi winnpuss kappa.“ Kä winni dsihwoja laimigi sawä laulibä, no ta til dauds warram fazzihst: Ze ikweens warreja preeksch-sihmi nemtees, ka ja-dsihwo laulibä.

Bes wissahm schahm grubtahm behdahm muhsu nelaikim arri bij grubts darbs! Saw no Janwar mehnescha eefahkuma wezzakajis mahzitajs palikke til zeeti flims, ka wairs basniza ne eenahze — kamehr to 30tä April deenä guldinajam semmes kleppi. Un nu muhsu ne-

laikis wairs palihga ne fagaidija. Draudse leela, ka ir dirveem mahzitajeem papilnam ko strahdaht, un nu, ar to fehrigas-laiku, tahs darrifchanas bij jo leelas. Daschu deen libds waklaram ne dabbuja pee galda apfeshtees un paehst. Ak, zif daschu reis, kad usprassiju, ka winna wesselibu stabwoht, winsch atbildeja: „Man ne mas ne atleef waklas apdohmatees, woi esmu flims woi wessels! No darbeem peekuffis ap puffnaatti gulta eemettoshs, no dohmahm un pahrdohmaschanahm nopuhlehts no gultas peezelehts.“ Un tas arri bija teefa. — Dezembera mehnesi tai pascha pehrna gadda us draudses firsnigu kahroschanu winnu apstiprinaja par wezzako mahzitaju pee mums, un draudse ais leela preeka pahr to, winnu atkal apfweizinjaja ar sawadu gohda dseefmu, kas bij drikketa ar raibahm pehrwehm. Ruhfu nelaikis tad mums preezigeem draudses-lohzeekleem atbildeja: „Pateizohs jums, mihti brahli, par to gabdu, ko man darret; es pahr to gan preezajohs, bet jo leelaks preeks man buhtu tad, kad manna mihta seewina wehl dsihwotu, jeb kad scho gohdu buhtu dabbujis tas, kas jo zeenigaks pahr manni. . . .“ Re ilgi pehz jauna gadda pahrnahze mihtais teh-tihts Trey no sweschuma mahja un teize, ka buhshoht no augstakas basniz-teefas islubgtees to brihwibu, pahri gaddus atpuhsttes te pee mihtleem fawejeem. Ruhfu nelaikam tas bij par leelu preeku un winsch zerreja pee ta daschu eepreezinadamu padohmu atrast gruhta brihdi; bet ir te bij Deewa dohmas zittadas, ne ka muhsu dohmas — un lassitaji to jau sinn, ka arri winsch no pasauls aisgahje. Ta tad nu muhsu nelaikis atkal palikke weentulis un jo wairak nostummis, ka winnam sawu mihtu waddonu un tehwu ta nezerrejoht waijadseja pasaudeht. No scha laika winsch arween wairak wahrge un pee dascha pahra, ko laulaja, teize: „Man ta rahdaks, ka schis tas beidsama is pabris, ko laulaju.“ Atkal zittu reis ta: „So gan labbi paredsu, ka es buhshu tas pirmais, ko nomirruschu no scha namma isnesfih.“ Ta mihtais Deews pats jau winnam ihsti bij lizzis paredseht, ka winsch sawu tezzeschonu drihs pabeigshoht. — Peekuffis no fa-

weem gruchteem ammata-darbeem, kas winnam wehl weenam pascham bij jastrahda, pats arri labprahht wehlejahs tift atraifihst un ar Kristu buht, kur winna firdsmihti jau bija aisgahjufchi. Gan winnam bij schehl tif drihs atstahht to draudsi, kuras widdu usaudsis un ko tas lungu Kungs winnam ustizzejis kohpt; bet kad meefas-spehki jo deenas gurte, tad teize: „Lai noteek ta Kunga prahts!“ Ar leelu ilgochanu winsch gaidija us paligu, jo tad us kahdahn deenahm gribbeja dohtees us semmehm atpuhstees, un bija arri drihs tas brihdis klahht, kad tam jaun'iswehletam mahzitajam bij jatnahht, — bet Deews to bij zittadi nodohmajis. Pirmâ Mei deenâ jau winnam gauschi gruht nahzaks sawu spreddiki fazzihht; bet tomehr runnaja dedsigi un ar garra-karstumu, ka eeraddis. Dhtrâ deenâ pehz tam liffaks gulta fuhdsedamees pahr galwas-fahpehm, un ta drudsis bija klahht, kam pakkat nahze karstumadrudsis (Nervenfieber), ar ko gruhti, gruhti famohzijahs 2 neddelas, kamehr 16tâ Mei pulksten 9 no rihta eegahje ta Kunga meerâ un preeka to algu sanemt par sawu gruhtu, gruhtu strahdashanu.

20tâ Mei bij ta behru deena. Skummiga deena wissai draudsei! Te ne bij ne weens redsams ar faufahm azzim. Re tif ween pee muhsu draudses peederrigi, bet arri sweschi, kas tikween winnu pasinnufchi, raudaja ruhktas affaras. Un ka nu ne raudaks pahr tahdu! Basniza bij ka peebahsta lauschu pilna, kas raudadami luhkojahs us to jauki ispuschkotu fahrku, kur eekschâ gulleja tas dahrgais gans, kas gan ihfu laiku muhs waddijis us tahm sahtainahm Deewa wahrda gannibahm, bet tak tif dauds labba darrijis un tahdu peeminu schai draudsei firdis atstahjis, ko muhscham ne aismirfih. Pehz nodseedatas wahzu dseefmas Pehtera basnizas jaunakais mahzitajs Taube jauku libla-runnu turreja pahr teem wahrdeem 2 Kor. 5, 7 — 10. — Pehz nodseedatas latwiskas dseefmas schaks draudses jaunakais mahzitajs Weyrich turreja firsnigu libla-runnu pa latwiski, kas nostummuscheem flau-fitajeem firdis ta fatreeze, ka ne warreja beigt raudaht un elfoht. Pehz tam atkal dseefmu

dseedaja un tad to mihtu lihki ar gohda-wahgeem wedde us kapsehtu. Wiffas eelas un wiffi zekki lihds pat kapsehtu bij pilni kauschu, kas wiffi ar flapjahm azzim pakkat nostattijahs — un ja schi behru-deena buhtu bijuse swehtdeena, tad ne sinnam, woi tanni leela kapsehtâ buhtu wiffieem pawadditajeem deesgan ruhmes. Kapsehtâ wahzu runnas turreja zee-nigs superdenta kungs Poelchau un mahzitajs Röltling, un latwifku runnu Gerdrubtes basnizas mahzitajs Dietrich; beidscht Latweeschu Zahna-stoklas stoklas-behrni behrudseefmu us 4 balsim nodseedaja.

Duffi nu faldi, Tu, muhsu mihtais, mihtais dwehsetu Gans, muhsu brahlis, no muhsu tautas un radda. Arraju kahrtâ Tu peedsimmis, bet Deems Lewi pa-augstinajis un Lewi tawâ ihfâ muhschâ lizzis fadsihwoht un pahrdshwoht to, fo daschs firmgalwis naw panahzis — Tawa peeminna no muhsu widdus ne isnihks, kamehr wehl kahds no scheem schahs draudses lohzeektem dshwohs. Tu sawu dshwibu un wesselibu ne effi taupijis muhs mahzidams un waddidams us ta Kunga zelleem! Uk fo të dauds warram isstahstih! Sweschineeks ne weens to ne warr saprast, kahds Tu mums bijis un fo Tu pa teem 2½ gaddeem mums warrejis labbu darriht, bet mehs, mehs to sinnam, fo tu biji wehrts — un preeksch Deewa gohda-krehfla mehs pahr Lewi leezinafim. Tu to turreji par leelu gohdu, katram apleezinaht, ka Tu effoht muhsu brahlis un no muhsu tautas — un ar to daschus pufskohka lehzejus apkauneji — par to lai Taws Pestitajis Lewi pa-augstina sawâ debbes-walstibâ un Lewi usleek to muhscham ne wihstamu gohda-krohni!

Us Zahna-draudses luhgschanu wehlaki grabmatina tiks drifkleta, kur scha nelaika dshiwesgahjums un behru-deena plaschaki buhs aprakstiti, un pahris no winna pascha spreddikeem buhs peelikti klah — Zahna draudsei par paleekamu peeminnu. — Par pabeigu të lassitajeem arri dohdam tahs dseefmas, fo us ihpaschu lappu drifkletas pee winna behrehm dseedaja.

Preeksch spreddika.

Me 1d. Ut Jerusalem, mohdees 2c.

Deems! kas isproht tawu prahtu! Jan atkal brishis mums irr klahu, Kas fird' un prahtu isbeede! Bahri mehs atkal effam, Jo Lewu të us duffu nefsam, Altdohdam semmes-khepiti. Uk Kungs! zil ilgi wehl Muhs sitti? Woi sechl Lew naw pahr mums! Uk, peepeschi Tu atnehm, Ko mihslojam tik firsni.

Uk, pahr agri no mums gabje Schis mihslais Gans, kas muhs sakrahje Schè appaksch Jesus karroga. Sawu deenas-nastu grubti Winsch neffe, kamehr schi Tam kruhti Un pehd'ju dwaschu nomahza. Jo sew' ne taupidams; Tik pahr mums ruhpedams, Winsch strahdaja. Nu pabeidsis, Ko eefahzis, — Swechts wakkars drihs Tam peenahzis.

Debbes-Lehws! eelsch tawahm mahjahm, Pee sawa Meist'ra Jesus kahjahm, Lai Winsch nu pilnu laimi bau'. Tur par darbeem dohd Tam lohni, Pafneeds' to newihstamu krohni, Kur wairs nau sahpes, kur ne raud. Ar saweem Mislakeem, Ugrak' turp' gahjuschem; Lai gawile Un bouda nu Ar lihgsimbu Tohs auglus par saw' puhliu!

Pehz spreddika.

Me 1d. Dwehste, lihgsimees arweenu 2c.

Uk, ja zerriba ne buhtu, Ka tur atkal fofiksim, Tad prahts drihs famissis kluhtu; Bet, ka atkal dshiwosim, To no taweem wahrdeem mehs Wiffi sinnam, debbes-Lehws! Tadeht, lai gan raudam, kuzgam, Affaras sew' flauzigt trauzam.

Mihlu Gannu biji dewis Tu mums, ka ne pelnij'schi; Bet kad atkal drihs pee-sewis To atnehm, skum-migi Paleekam, Uk, prezini Pats muhs un eedahwini Ukfal tabdu labbu Gannu, Kas mah' tawu bihschannu.

Mihlakais! Tu nu to duffu, Pehz fo dfinnees, panahzi! Dauds Tu zeetis, bet nu kuffu Wiffas raises eefahzi Dshwoht tur, kur wiffi mehs, Kad pawehlehs debbes-Lehws, Ar Lew atkal kohpâ nahksim, — Ne beidsannu dshwi sahksim.

Tawi darbi, Tawi wahrdi Mums irr firdis rafstii; Tee arween' mums paliks gabri, — Auglus neffis muhschigi. Kad ta plauju-deen' atees, Kur muhs wiffus teefahs Deems, Tad tohs auglus kohpâ fahksim, Tawus darbus leezinafim.

Tad ka saule, Mahzitaji Epihdehs debbes-walstibâ; Taisna zeita-rahbitaji Ta ka swalgnes muhschibâ. Ko schè sehjuschi, tur plaufe, Sawas kohpinas sakraufe. Tu, kas sehdam aff'ras lehjis, Tiksi tur bes galla smehjis.

Duffi nu tai drohschâ ohstâ, Ko no firds Lew wehlejam, Miesargahts no wiffa pohsta, Kas schè ja-zeesch wahrgulam. Labbi Tu iszihnijis, Tezzeschannu pabeidsis Un uswarreschanas-krohni Panahzis par taifnu lohni.

A. Leitan.